

Några frågor och svar om Dalarö

DEL 3

1 X 2
SVAR
1 X 2
SVAR

Då sjötullen flyttade till Dalarö 1636 och tullkammare inrättades medförde detta att det behövdes brandvakt nattetid.

Vilka utsågs till att tillhandahålla brandvakt?

- 1 Inhyrd vaktpersonal**
- X Jourhavande lots- och tullpersonal**
- 2 Militärt avdelad personal**

AI genererad bild.

Svar: Jourhavande lots- och tullpersonal

Brandvakt i storstäderna under 1600-talet var ett yrke i större städer som ofta innebar att nattetid hålla ordning och sköta brandbevakningen.

Eva Rosander skriver att den enda på Dalarö bevarade brandförsäkringshandlingen från Allmänna brandförsäkringsverket är från 1796. Gällande för dåvarande Posthuset vid Dvärgbacken 1.

Bebyggelsen på Dalarö blev under andra hälften av 1800-talet ännu mer hopträngd, vilket medförde stor brandfara. Under ett antal år blev brandförsäkring nedsatt till halva beloppet på grund av brandfaran. Av samma orsak fick man på Dalarö en tid ej ta försäkringar i länets brandstodsbolag.

Äldre brandredskap: Här syns en svabel (svabb), hink tillverkad av träförstärkt läder, med handtag av rep och en brandspruta.

1707 inrymdes under Kommendantbostaden på Dalarö Skans ett rum,
vad var ändamålet?

- 1 En matsal för fästningens personal
- X Ett skyddsrum för beväringar
- 2 En kyrkosal som saknades i skansen

Kommendantbostaden som
ibland kallades för Stenvillan.

Svar: En kyrkosal inrättades i stenvillan 1707

Dalarö Skans garnisonsförsamling bildades redan 1688 som en egen församling för de militärer som tjänstgjorde vid fästningen.

Pastorstjänsten ålades då komministern på Dalarö.

I kyrkolokal under Kommendantbostaden/Stenvillan fanns 32 bänkar.

Garnisonen på Dalarö Skans upphörde 1854 och garnisonskyrkans inventarier överlämnades till Dalarö församling som en gåva, som sedermera försålles.

Undantag är nattvardskärlet som överlämnades till Pontonierbataljonen, varefter nattvardskärlet sedan flyttades runt bland olika försvarsförband.

Flöjtskeppet "Anna Maria" sjönk vintern 1709 utanför Dalarö Strandvägen 17-19, varför sjönk hon?

- 1 Skruvis vred fartyget som började läcka**
- X Eld bröt ut som spred sig okontrollerat**
- 2 Skeppet var skadat och började läcka**

AI genererad bild av ett flöjtskepp.

Svar: Eld bröt ut som spred sig okontrollerat

Under den smällkalla vintern 1709 var Anna Maria på väg mot Portugal med en last av plank, järn och koppar då hon fastnade i isen utanför Dalarö och där blev hon kvar i väntan på ett mildare väder. På grund av den stränga kylan fick besättningen lämna fartyget, medan några personer beordrades stanna kvar för att vakta. En kväll när manskapet gått iland och satt på Dalarökrogen "Besökaren Åmans Enkja" råkade något i kabyssen fatta eld och hon drabbades av en våldsam brand och sjönk. Man vet inte säkert varför skeppet började brinna, kanske elden orsakades av något glödande efter dagens matlagning.

Flöjtskeppet var en holländsk kravellbygge 38 meter långt och 8,4 meter brett. Materialet tycks genomgående ha varit ek. Skrovet är till största delen bevarat, förutom aktern som brunnit ner men vissa föremål har tagits upp såsom två boankare och laggkärl. Vraket är i dag en skyddad fornlämning.

En farlig sjukdom kom till Dalarö år 1710 och 136 personer dör,
varav många var Dalaröbor.

Vilken var sjukdomen?

- 1 Smittkoppor
- X Pesten
- 2 Kolera

AI genererad bild.

Svar: 1710 kom pesten till Dalarö med ett fartyg från Livland

136 personer avlider, varav cirka en tredjedel var Dalaröbor.

På ön Kycklingarna, utanför Dalarö finns en kyrkogård där offer för pesten är begravda. Ett fyrtiotal anonyma personer dog på Dalarö Skans. Hälften var vuxna och hälften var barn.

Den första som drabbades var garnisonspastorn, sedan en fänrik med fem barn.

Inne i Dalarö drabbades man förstås också. I husförhörsboken 1710 står det: "Uti detta år är ingen katekesexamen hållen för den gångbara soten och pesten, som över 100 personer uti denna lilla församling borttryckte och gruveligen i nästan alla hus grasserade".

Totalt cirka 100 000 svenskar avlider på grund av pesten.

AI genererad bild.

**Vy från ön
Kycklingarna mot
skansen.**

1719 Bränner Ryska galärflottan de flesta husen i Dalarö som ligger kustnära, utefter vilken kuststräcka härjade de?

- 1 Oxelösund till Öregrund**
- X Norrköping till Gävle**
- 2 Nyköping till Östhammar**

»Byn brinner«, målning från 1862 av Franciszek Kostrzewski.

Svar: Från Norrköping upp till Gävle

Avsikten med terrorattacken var att tvinga den svenska regeringen till en fredsuppgörelse. Fredagen den 10 juli 1719 klockan nio på kvällen började den stora ryska galärflottan sin överfart mot den svenska kusten under ledning av överbefälhavaren amiral Apraxin. Fram genom dimman ros 132 galärer och över 100 skärbåtar med 26 000 man ombord.

AI genererad bild.

**Första kända planeringsunderlaget för Dalarö skedde 1740,
vem upprättade då en karta?**

- 1 Lantmätaren Jacob Braun**
- X Lantmätaren Johann Nessner**
- 2 Lantmätaren Georg Burman**

AI genererad bild.

Svar: Det var lantmätaren Johann Nessner som upprättade denna karta

Geometrisk Delineation

öfwer en del af Dahlaröhn, som föreställer förnämligast de tomter och husplatser, hwilka af tullbetjante dervid innehafwes och bebos. Till ödmiukast underdånighet af Högwälborne Herr Landshöfdingen Otto Magnus Wolffelt Order, daterade den 17 September sistl:ne [sistlidne], på grunden uppmäth, laglig Kongl. Cammare Collegii Förordning, affattat den 28 och 29 Julii 1740.
af Joh: Nessner

1740 års tomtkarta över Dalarö av Johann Nessner. Foto efter original i LMV:s arkiv.

Kartans teckenförklaring redogör för vilka som bebor de olika tomterna. Bokstaven h. står för kyrkan och kyrkogården. Lejonparten av tomterna innehas av tullmän, nämligen, a. Tullinspektorns tomt och husplats, b. Jaktlöjtnantens tomt och husplats, d. Tullbetjänters tomter och husplatser, e.

Tre jaktkarlars tomter, f. Avskedade tullbetjänter och avlidna tullbetjänters änkers boningsplatser, [g.] Avlidna jaktkarlars efterlåtna änkers boningsplats, o. Vårdshus, som innehas och bebos av [avlidne] tullinspektoren Barris änkefru.

**Krogen som brändes ned av ryssarna 1719 på Rosenön
återuppbyggdes av Gyldener.**

Men vad var tidigare namnet på Rosenön?

- 1 Ekholmen**
- X Stenholmen**
- 2 Krogholmen**

AI genererad bild.

Svar Vid början av 1900-talet döpte Ortsbefolkningen Krogholmen till Rosenön

Det första man vet om Smådalarö Krog som låg på Krogholmen (Rosenön) är att den brändes ner av ryssarna 1719. Krogen bestod av två stugor med fönster och spis, en stor murad källare och fähus med foderlada. Troligen bodde krögarfamiljen i den ena stugan och i den andra serverade man gästerna mat, öl och brännvin.

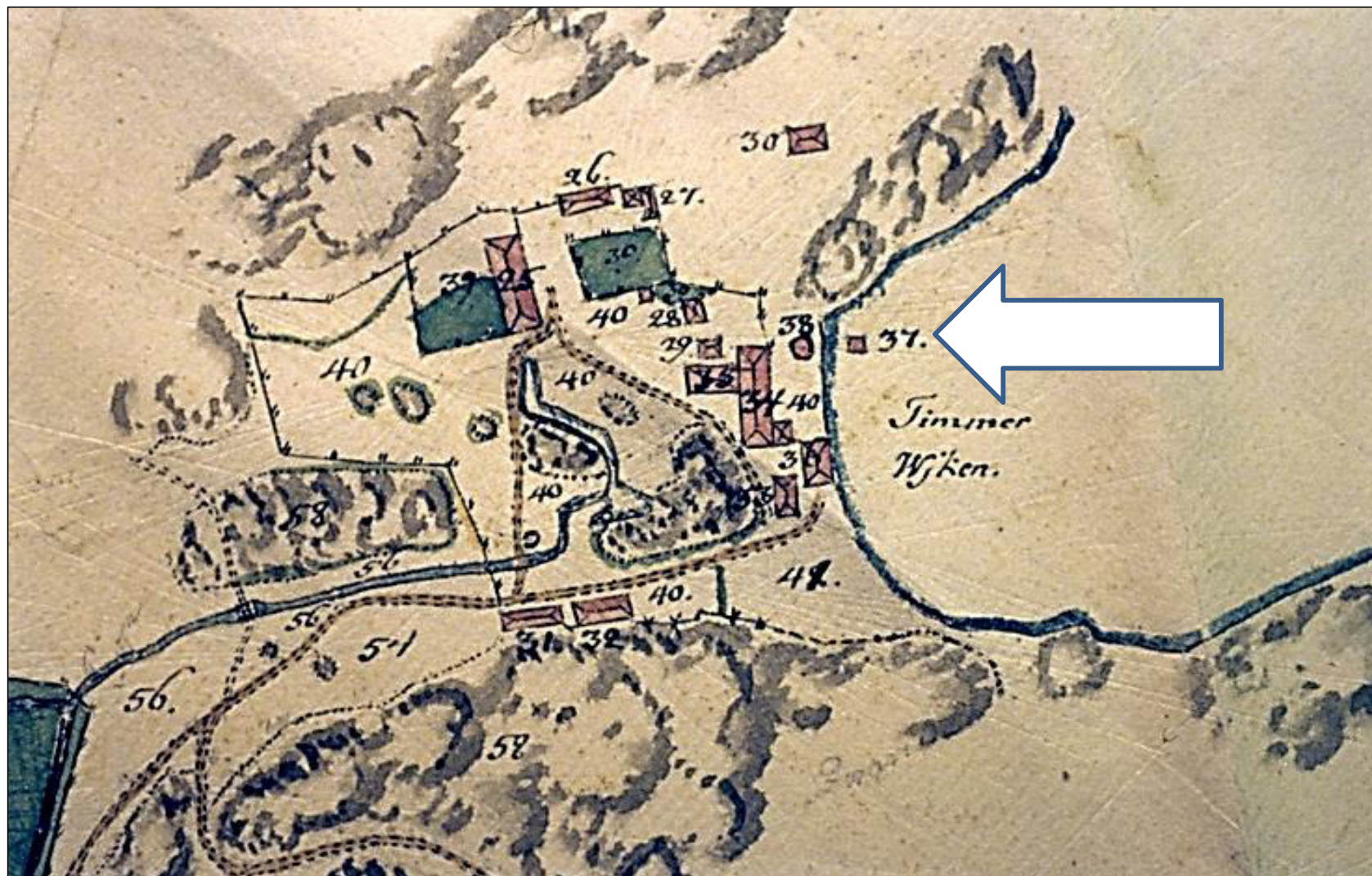
Krogen återuppbyggdes av Gyldener 1745 – 1750. Den ingick tillsammans med Stora Dalarö Krog, Jutholmens Krog och Ekholmens krog i den krog och brännerirörelse som Gyldener låtit bygga upp. Gyldeners krogar låg bra placerade längs segellederna in till Stockholm. Ekholmens krog låg i det trånga sundet mellan Älgö och Ingarölandet som sista anhalt innan fartygen nådde fram till Baggensfjärden. Smådalarö Krog var ett välkommet stopp för fiskefolket från öarna i yttre skärgården. De lade till där för en färdsup eller fiskesup på sin hemresa från Stockholm, där de sålt sina fångster och bytt till sig andra förnödenheter.

AI genererad bild.

Vad var det som byggdes här 1745 vid Timmerviken,
nu benämnd Pettersvik, på Smådalarö?

- 1 Ett tegelbruk
- X Ett kronobränneri
- 2 Ett stuteri

Svar: I slutningen vid Timmersvik byggdes kronobränneriet

SMÅDALARÖ BRÄNNERI 1745 - 1788

Målning av Carl Schubert

Det byggdes en Stengärdsgården på Smådalarö någon gång under perioden 1750-1779 för att skilja egendomens utägor från dess odlingsmark.

Vilka var de som byggde den?

- 1 Samgående lantbrukare i trakten**
- X Militärer som beordrades utföra arbetet**
- 2 Vägbyggare som travade storsten från vägbyggen**

Svar: Soldater byggde stenvuren, den 800 meter långa muren

Stenvuren som löper längs högra sidan av vägen som går från Smådalarö Gård mot Furunäs är cirka 800 meter lång, cirka 1 meter hög och cirka 1 meter bred.

Uppskattningsvis innehåller muren 10 000 - 14 000 stenar av olika storlek, 800 m³ sten, vilka baxats och travats.

Muren byggdes troligtvis någon gång under perioden 1750-1779 då Carl Christian Gyldener arrenderade Smådalarö Gård. Hans bundsförvant inspektör Nils Grubb som hade tillgång till soldater ordnade med arbetskraft, samma manskap byggde även uppfarten till Smådalarö kvarn.

**I Sverige fanns under många år "Stockholms fiskköparämbete",
vad var dess syfte?**

- 1 Regeringen vill främja storskaligt fiske för att minska fiskimport**
- X Underlätta för skärgårdbefolkningen att bli av med sin fisk**
- 2 Öka konsumtionen av hälsofrämjande skäl**

AI genererad bild.

Svar: Regeringen vill främja storskaligt fiske för att minska fiskimporten

Handeln med levande fisk började när Stockholm växte och befolkningen behövde mer mat. Ett särskilt skrå bildades som fick monopol på att både köpa levande fisk i skärgårdarna och att sälja den till Stockholms invånare.

Skärgårdsbefolkningen avlämnade då sin fångst på utsedda platser och vidare transport till Stockholm skedde med seglande sumpar.

Från Dalaröområdet levererades fångsten till Gränö.

Enligt fiskköpareämbetet fick varje fiskköpare ha två seglande fiskköparsumpar. Den stora resesumpen eller storsumpen var cirka 13 meter lång. Fiskhålet i aktern upptog cirka en tredjedel av skrovets längd och kunde rymma upp till 2 000 kilo levande fisk.

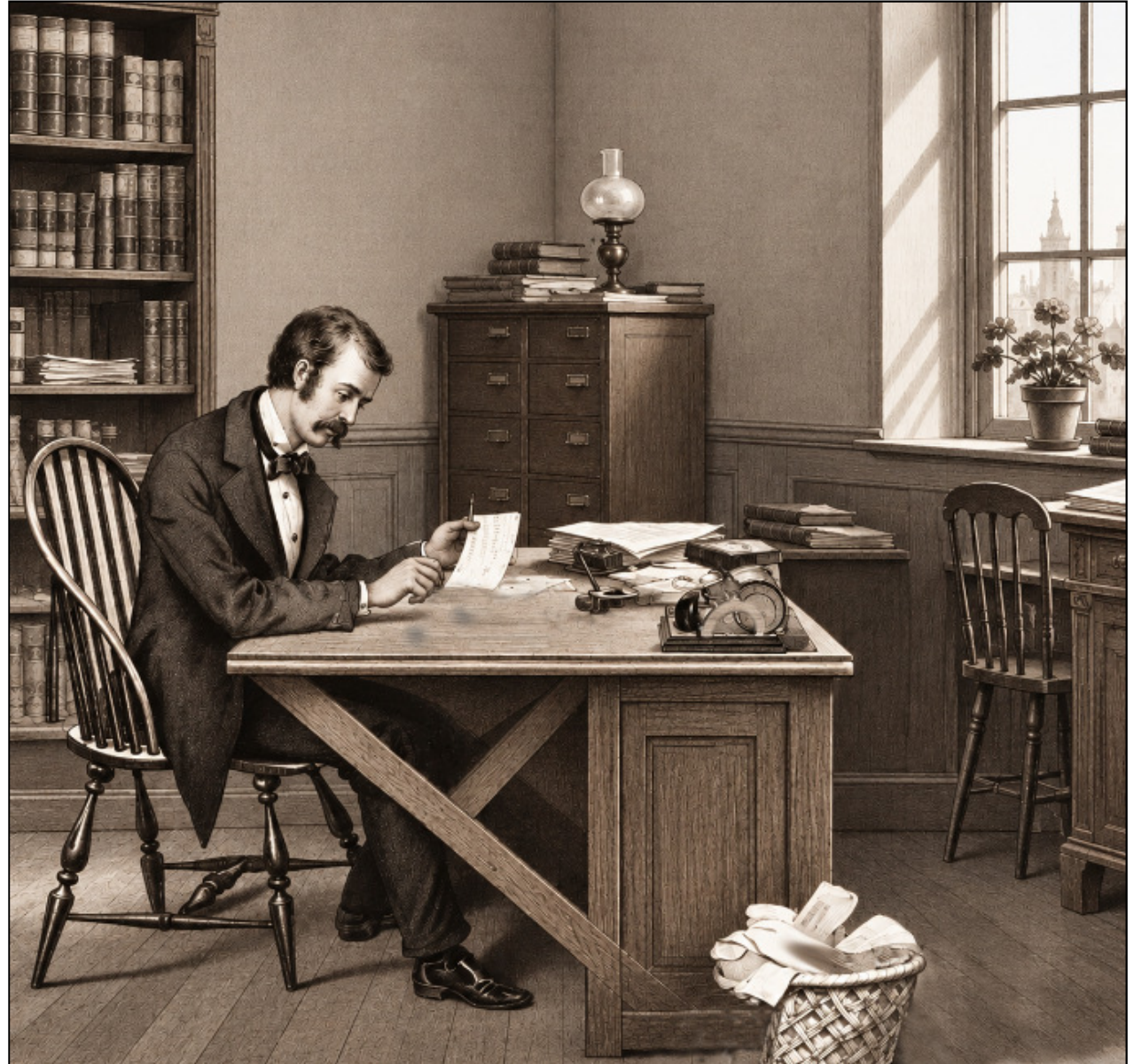
Den seglande sumpen var lätt att känna igen på riggen och den aktere delen av skrovet som knappt var synlig i vattenbrynet.

I fisksumpen hölls fisken levande genom att havsvattnet i sumpen var färskt och syrerikt.

**1770 inrättades ett Kungligt postkontor på Dalarö med egen postmästare,
var låg postkontoret?**

- 1 I Tullhuset**
- X I huset vid Dvärgbacken**
- 2 I Dalarö Gästgiveri**

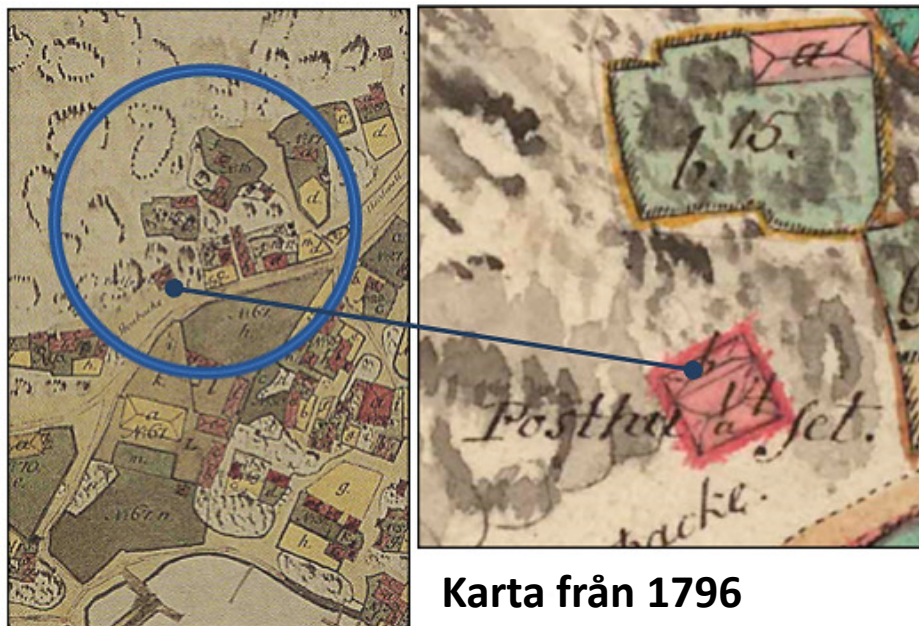

AI genererad bild.

Svar: I huset vid Dvärgbacken 1

Huset Dvärgbacken 1 kallas Posthuset och Kommendantbostaden. Här fanns Dalarös första postkontor 1770 och här bodde majoren och kommendanten Alexander Falkman 1820-24 efter ha haft 30 års tjänst på Dalarö Skans. 1770, i Kungl. brev 9 november 1769 åberopas att postkontor öppnades 14 maj 1770 enligt cirkulär 14 mars. Sannolikt är, att det dittills varit fråga om en enklare postanordning, ehuru benämningen postkontor och postmästare använts. Det är först 1770 som man fastställer enhetlig taxa för Dalaröposten. Dalarö fick då egen postmästare, Lars Filéen som var verksam 1770-1773. Därefter övertogs tjänsten av sonen Johan Fredrik Filéen som tjänstgjorde 1773-1790.

Utdrag ur boken postkontor och postmästare av Ernst Grape (utgiven 1951).

Vad kallas i dag denna udde?

1911

- 1 Bonniers udde
- X Löfvanders udde
- 2 Spegels udde

Före 1907

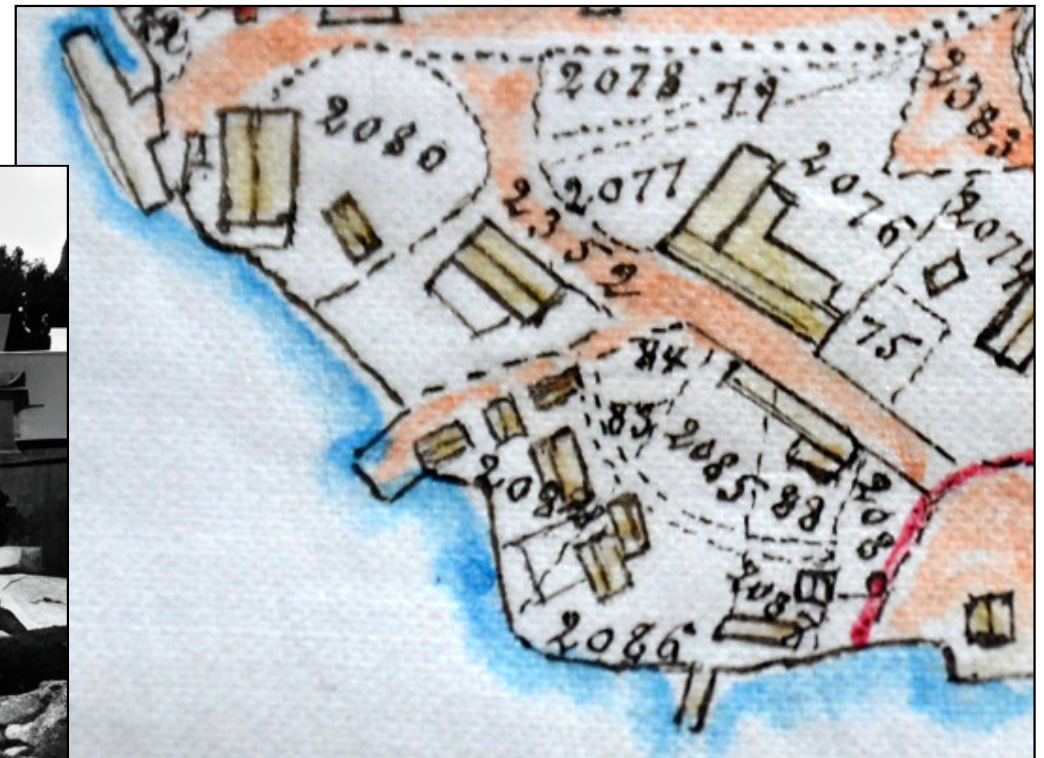
Svar: Spegels udde

Namnet kan härledas till första ägaren tullvaktmästare Henrik Spegel som ägde huset på udden från 1877 till 1898. Marken ägdes då av Anders Petter Berg, Smådalarö, som vid den tiden ägde stora delar av Dalarö.

Vid den stora branden 1890 brann det dåvarande huset ned varvid ett nytt hus byggdes på samma plats, vilket senare byggdes om till den stil huset har idag.

Strandpromenaden som i dag finns förbi Spegels udde byggdes troligen 1907.

Foto ur Alfred Janssons bok som visar huset före branden 1890.

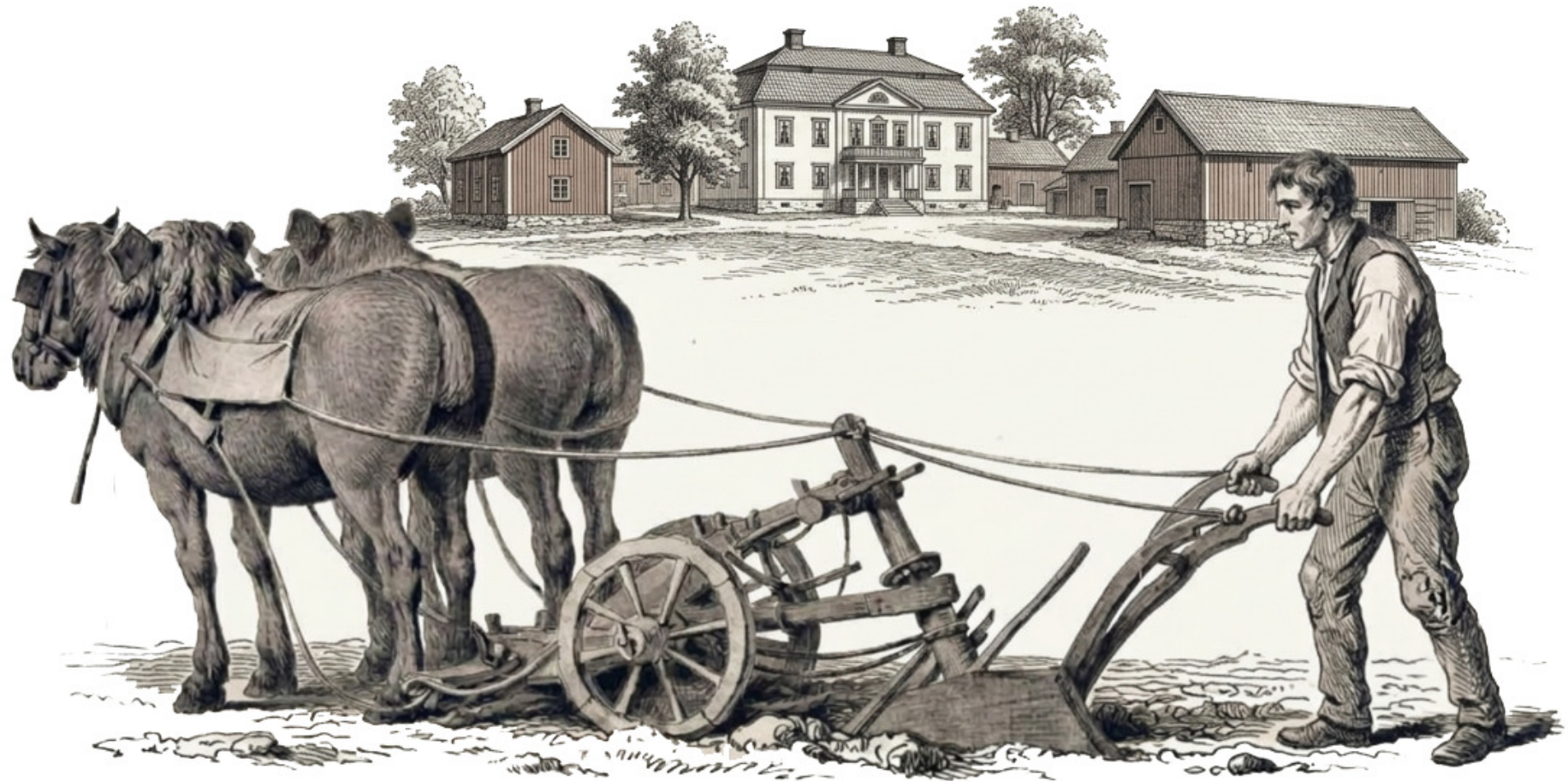
Karta från 1879

Här ser man att det fanns många hus på udden som brann ned 1890.

**1779 testamenterat Christian Gydener en del av sin förmögenhet.
Han var arrendator av Smådalarö gård och Dalarö gästgiveri samt drev några krogar.**

Vem var mottagaren av en del av arvet?

- 1 Förvaltare Nils Grubb Nilsson, Smådalarö**
- X Dalarö församling-sockenstämman**
- 2 Hans bröder Fredrik Adolf och Arvid Johan**

AI genererad bild.

Svar: Dalarö församling-sockenstämma

Carl Christian Gyldener testamenterade 1776 delar av sin kvarlåtenskap till byggandet av en ny kyrka i Dalarö. Församlingen tvistade om hur donationen/arvet skulle tolkas, varefter det istället för en nybyggnation företogs en grundlig ombyggnad och restaurering av kyrkan vilken gav byggnaden den form och utseende den fortfarande har idag.

Ombyggnad av kyrkan skedde 1786–1787. Dåvarande kapellet byggdes om under ledning av byggmästare Claes Pousett. Kyrkgolvet höjdes ovanför landsvägens nivå. Väggarna höjdes och taket fick sin brutna form. Sakristia byggs till i öster med herrskapsläktare i övervåningen och dörrar tas upp till kyrkorummet. Vapenhuset med trapphus byggs till. Kyrkan får brädfordring. Kyrkorummets nuvarande interiör tillkommer med trätunnvalv och pilastrar. Stenmuren kring kyrkogården byggdes av dalkarlar. Kyrkan får sin nuvarande form och utseende.

Innan ombyggnaden var det ett rektangulärt knuttimrat kapell med sadeltak och sakristia i norr byggt vid 1600-talets mitt.

Vid Dalarö kyrkogård står en ek i hörnet mot Tullbacken,
men vilka andra sex träd finns där?

- 1 Popplar
- X Lindar
- 2 Almar

Svar: Det är sex lindar

Flera lindar flankerar kyrkogårdens två ingångar. Fyra finns på den sydöstra sidan och två på den nordvästra. Kyrkogården omgärdas av en stenmur och här finns även några ekar.

Lind (Tiliacordata), även kallad skogslind, är ett ädellövträd inom släktet och familjen malvaväxter. Linden kan bli 30 meter hög och har kort, kraftig stam med en stor, rikt förgrenad krona. Bladen är hjärtformade med sågad kant och rödbruna hårtofsar i nervvinklarna på undersidan.

Lindarna har vi några tillfällen hamlats.

Målning av Ilon Wikland.

Bild visad efter medgivande av Copyrights: © Ilon Wikland/Design Ilon Wikland AB / 2026.

I Sverige är den fullvuxen vid 150 -180 år, men den kan bli över 800 år. Det finns även uppgifter om att lindar blivit så gamla som 2000 år.

Var låg Dalarös första tullhus som byggdes 1636?

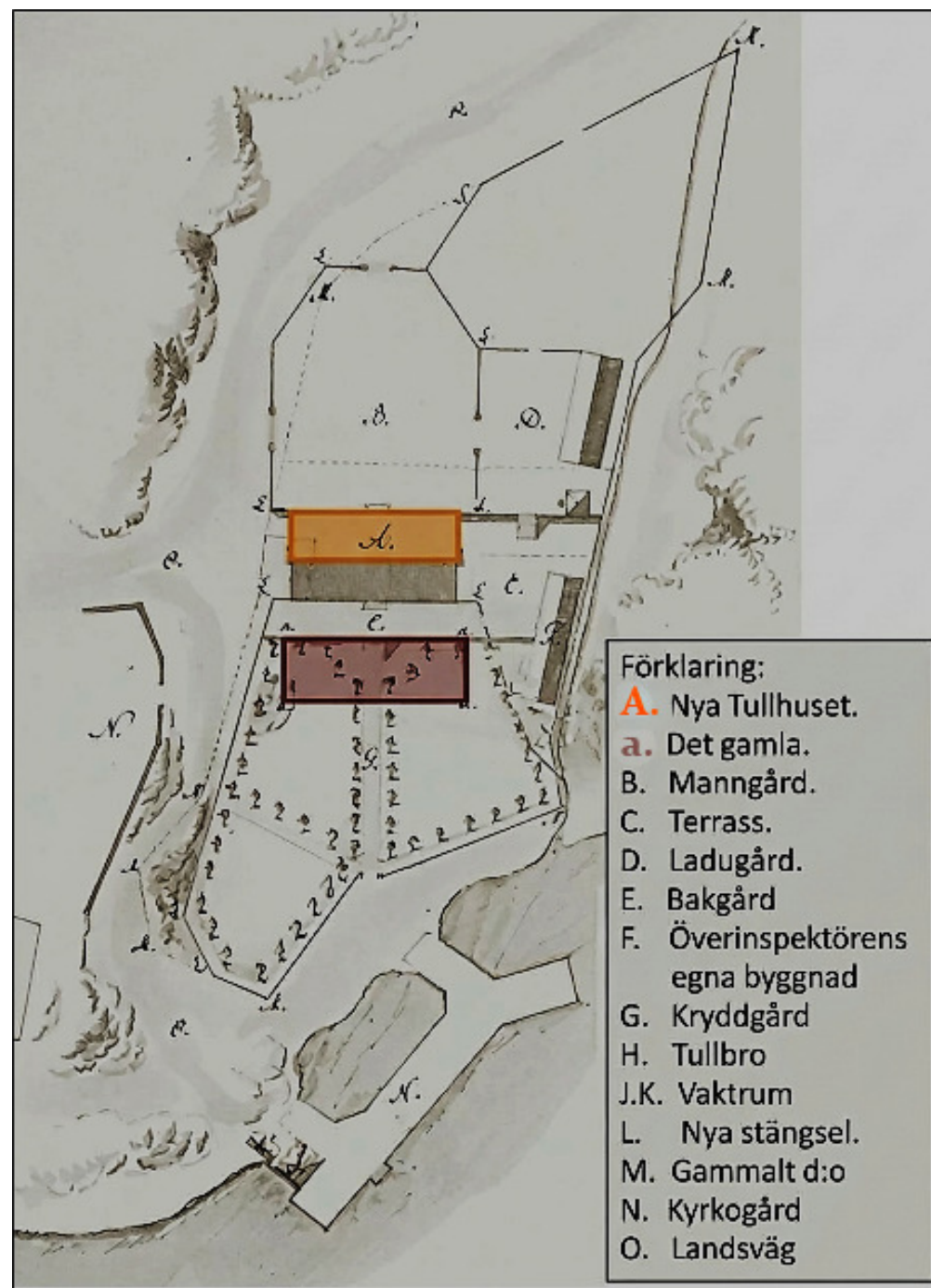
- 1 På samma plats om nuvarande tullhus**
- X Det byggdes ute på Jutholmen**
- 2 Det låg nere vid dåvarande tullbryggan**

AI genererad bild.

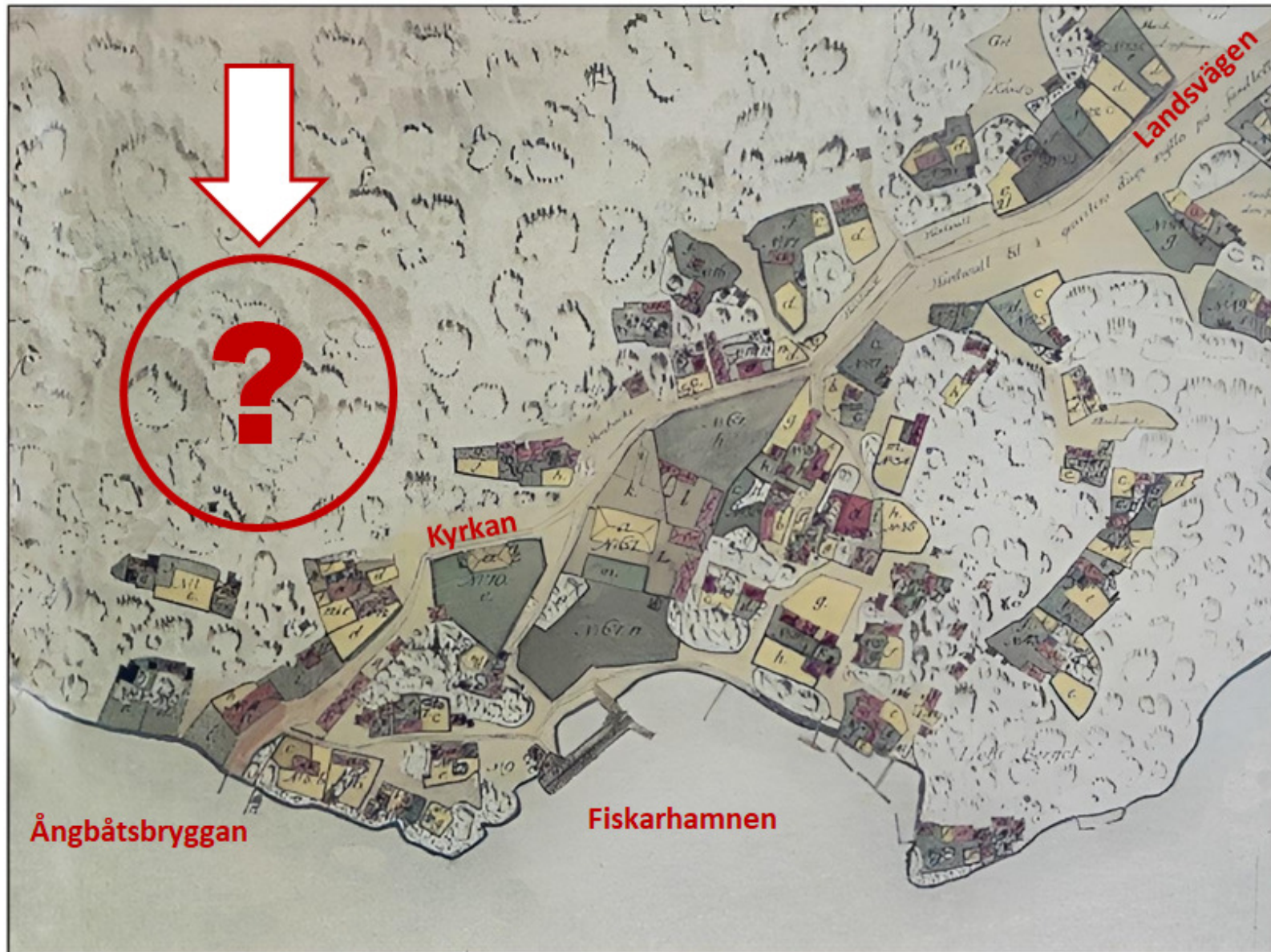
Svar: På samma plats om nuvarande tullhus men något närmare sjön

Ett första tullhus inrättades på Dalarö 1636 när Sverige fick ett system med inloppsstationer för förtullning. Dalarö blev då yttre tullstation för Stockholm och kring tullhuset växte samhället Dalarö upp. Redan 1667 uttryckte Magnus de la Gardie behovet av ett nytt tullhus men kronans ekonomi tillät inte ett nytt byggprojekt. Det gamla tullhuset förstördes 1719 då den ryska galärflottan brände och skövlade den svenska kusten och skärgården från Norrköping till Gävle. Det betyder att tullverksamheten sannolikt fortsatte i en enklare byggnad under åren 1719–1788, innan nuvarande tullhus stod färdigt, byggt efter ritningar av Erik Palmstedt. I byggnaden fanns då lokaler för tullklareringen och rum för tullmästaren, gäster och tjänstefolk.

Vad kallades berget innan det börja benämnas som Amerikaberget?

- 1 Utsiktsberget
- X Besökarberget
- 2 Vårdkasberget

Svar: Besökarberget

1796 års karta över Dalarö av Jeremias Lifman. Foto efter original i LMV:s arkiv. Bebyggelsen har ökat och blivit tätare. Tulltomten med det nyuppförda tullhuset (nummer 67) intar en framskjuten plats såväl på kartan som i verkligheten. Lägga märke till att det centrala Dalarö flankeras av Lotsberget och Besökarberget. Besökare var en titel på dåtidens tullbevakare/visitatör. (Jfr engelskans visit = besöka.) Idag är berget omdöpt till Amerikaberget. Tomtnumren ½, 1, 1 ½, 5-8, 8 ½, 10, 13, 15-17, 19, 21, 23 ½, 30, 38, 68, 69 och 69 ½, är bostäder för tullbetjeningen.

1832 tillkom ett krav på ankommande fartyg, vilket krav var det?

- 1 Fartygen genomsöktes för att hitta smuggelgods**
- X Utökad kontroll av fartygens skeppshandlingar**
- 2 Ålades fartygen karantän på grund av koleran**

AI genererad bild.

Svar: 1832 Ålades fartygen karantän på grund av koleran

Kolera härjade i Europa första halvan av 1830-talet. England och Frankrike hade drabbats hårt redan 1831–1832 och oron var stor för att den farliga sjukdomen skulle sprida sig till Sverige med resande från kontinenten. Genom karantänsavspärrningar lyckades de svenska myndigheterna hålla koleran borta från Sverige i flera år. Men 1834 gick det inte längre.

Den 7 augusti 1834 meddelade Karantänskommissionen i Göteborg att kolera utbrutit i staden. Från Göteborg spreds smittan runt om i landet.

Den 19 augusti kom koleran till Stockholm.

Enligt kyrkoböckerna från 1834 så avled totalt 31 personer på Dalarö varav 16 personer avled i kolera.

Kolerakyrkogården på Dalarö ligger i backen ner mot Askfatshamnen.

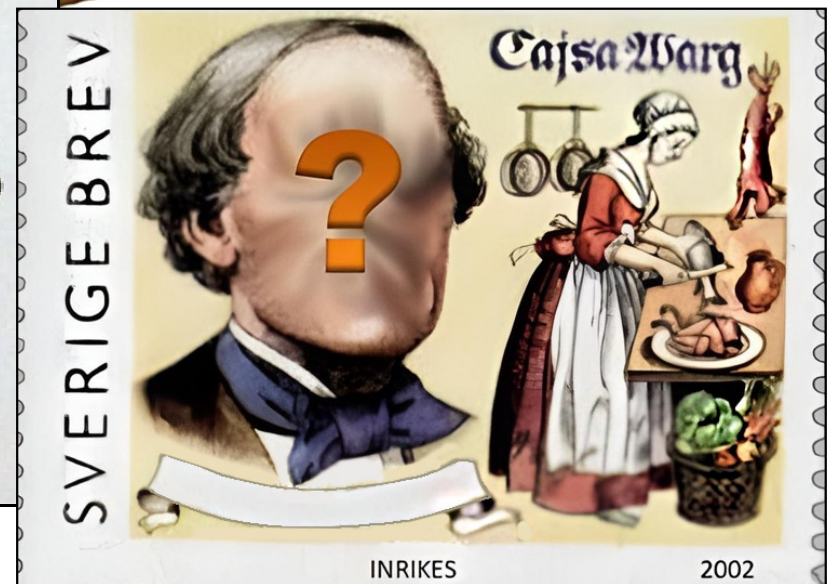
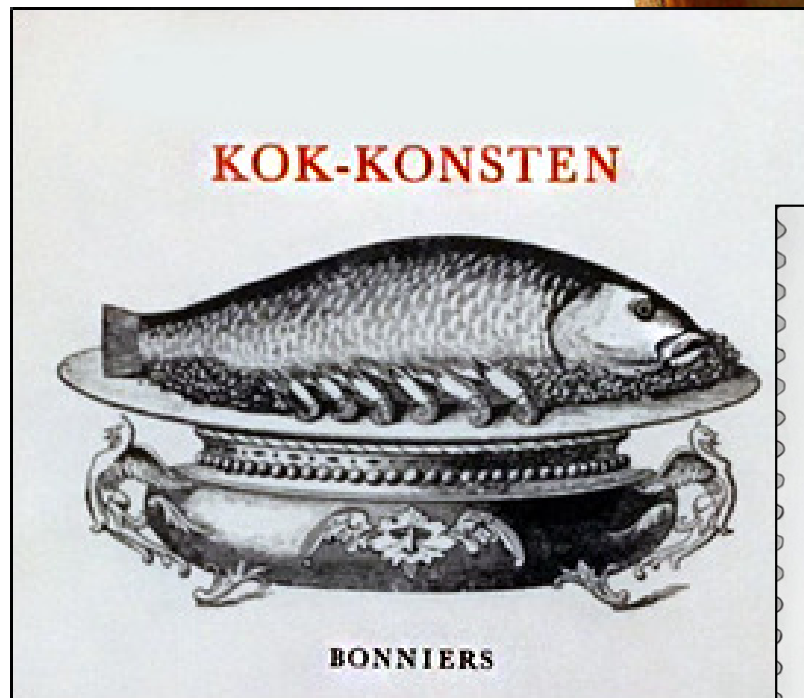

Kyrkogården vid Askfatsvägen

En känd kokboksförfattare sommarbor på Dalarö 1832,
hur var hans namn?

- 1 Doktor Charles Emil Hagdahl
- X Doktor Charles Emil Warg
- 2 Doktor Charles Ribbing

Svar: Doktor Charles Emil Hagdahl

Hagdahl kommenderas till att var koleraläkare på Dalarö skans. Han ägde en större fastighet vid Hötorget i Stockholm. Han bodde på sommaren i villa Getkärret som då var ett pensionat på Dalarö.

1884 köpte han villan och genomförde en stor ombyggnad.

Han var en känd samlare av dyra oljemålningar, gravyrer och skulpturer. Det som förde hans namn vidare var intresset för hans kokkonst med bas i hälsoläran den kokbok han gav ut i ämnet innehöll nästa 3000 recept.

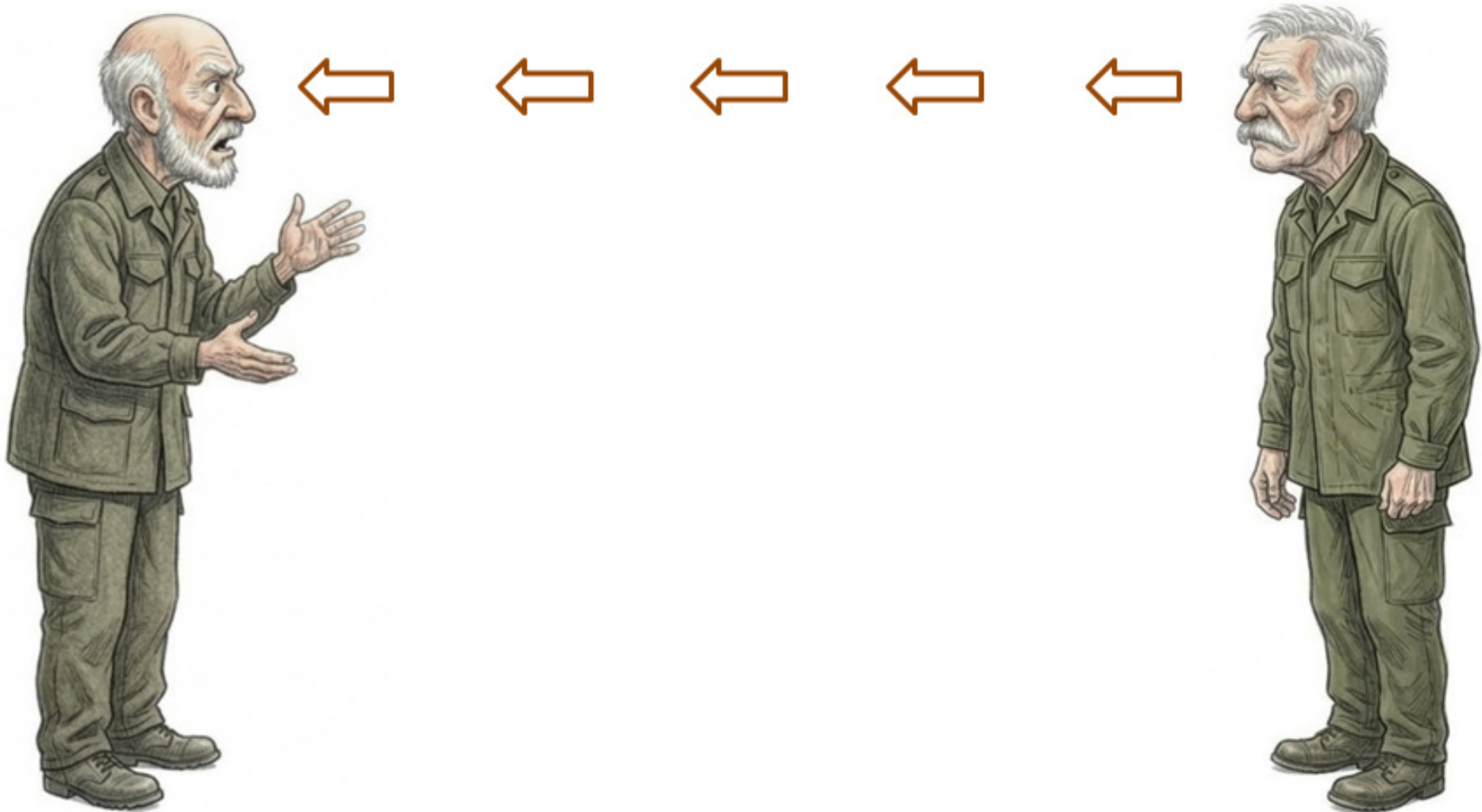

Foto från slutet av 1800-talet, efter att E. Hagdahl 1884 helt byggt om huset. Sedan dess har huset åter förändrats och ser ut så här 2009.

Med vilken teknik sändes signaler i den optiska telegrafen 1836-1869?

- 1 Speglar och ljusblixtar
- X Fällbara luckor
- 2 Vridbara armar med punkter

AI genererad bild.

Svar: Fällbara luckor

Den optiska telegrafen konstruerades 1792 av fransmannen Claude Chappe och förbättrades sedan av svensken A. N. Edelcrantz.

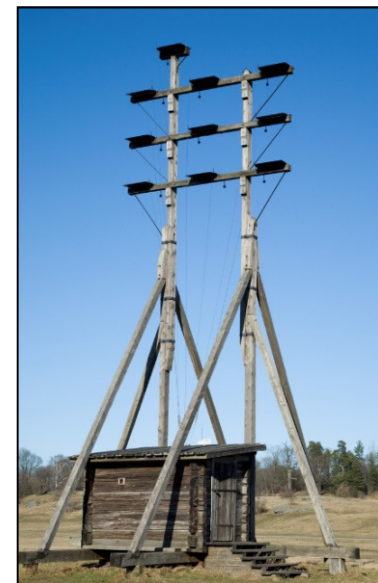
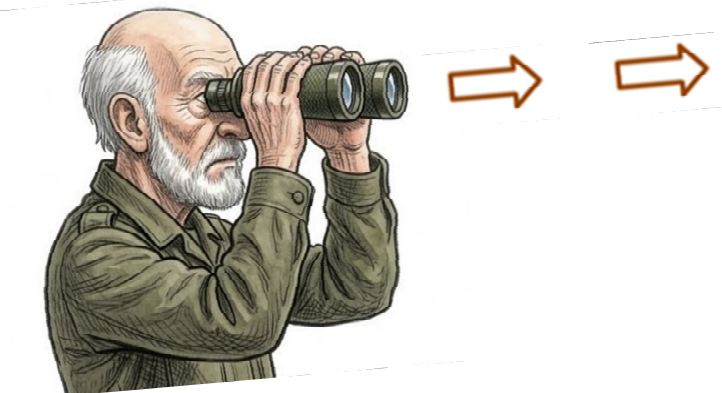
Hans telegraf bestod av nio fällbara luckor i tre rader, som med hjälp av linor kunde ställas i öppet eller stängt läge och genom olika luckvariationer kunde sända 1024 olika signaler. Översta raden: 1, mellersta raden 2 och tredje raden 4. Alltså 0-7. Om den tionde luckan ovanför de tre armarna ställdes vertikalt kunde detta tal dubbleras.

Dessa signaler avlästes med kikare vid nästa station i en kedja. Telegrafnätet i Stockholms skärgård bestod av 43 stationer och meddelanden kunde snabbt skickas ut.

1808 låg en telegraf på Röduddsberget på Smådalarö. Den flyttades 1809 cirka en kilometer sydväst om Smådalarö gård. Året därpå berodrades en ny flyttning men vart?

Avståndet mellan stationerna var normalt ej över 14 kilometer.

Terrängen omkring Smådalarö vållade stora svårigheter så platsen ändrades några gånger. Optiska telegrafen fanns kvar till 1869.

Den första lustresan 1839 med hjulångare till Dalarö skedde med?

- 1 Hjulångaren Kjellgren
- X Hjulångaren Bellman
- 2 Hjulångaren Lenngren

AI genererad bild.

Svar: Återkommande lustresor skedde med hjulångaren Bellman

1839 började hjulångslupen Bellman att gå i trafik från Stockholm till Vaxholm "med omnejd", vissa dagar gick hon till Gustafsberg och till Dalarö. Detta är första året som man kan läsa att Dalarö nämns i samband med ångbåtstrafik. Det är fullt möjligt att det har förekommit sporadiska turer till Dalarö tidigare, men detta är första gången som återkommande trafik omnämns. Även ångslupen Drottningholm börjar senare att göra turer ett par gånger i veckan till Vaxholm, Gustafsberg och Dalarö.

TILL DALARÖ
genom SKURÖ och STÄKET afgår ångslupen **BELLMAN**
från Logårdsstrappan nästa Söndag d. 7 Juli kl. 8 f. m.
och återvänder på aftonen. Biljetter å 2: 16 banko st.
säljas hos Hr Forssgrén vid Slottsbacken till Lördagsaft-
onen. De biljetter, som sedan köpas ombord, förhöjas med
8 sk bko stycket.

Annons i Aftonbladet 1939-07-07.

Det är inte så mycket som är känt om hjulångslupen Bellman mer än att den var byggd i Nyköping av ek och furu 1837 och var 14,8 meter lång med en nominell ångmaskin på 6 nhk som i dag motsvarar 30-60 hk /22,1-29,4 watt beroende på typ av ångmaskin.

1	Bränningen
X	Saltsäcken
2	Gråsten

Svar: Det var grundet Saltsäcken som markerades med en boj 1845

Den ersattes 1899 med en lysboj som förankrades på grundet.

Trots farledsmarkeringen har många fartyg tagit fel väg och fastnat på grundet.

Saltsäcken är i dag markerad med en fast farledsfyr som togs i drift 1904.

Den var den första i Dalarö närområde.

Nuvarande fyr står på ett underlag av granit och är en så kallad åttakantig fyr.

Utlagd lysboj utanför Dalarö. Vid grundet Saltsäcken i Dalaröström utlades och tändes den 22 april en lysboj, visande fast hvitt sken. 1899

Nuvarande fyr:

Lyshöjd 3,7 m

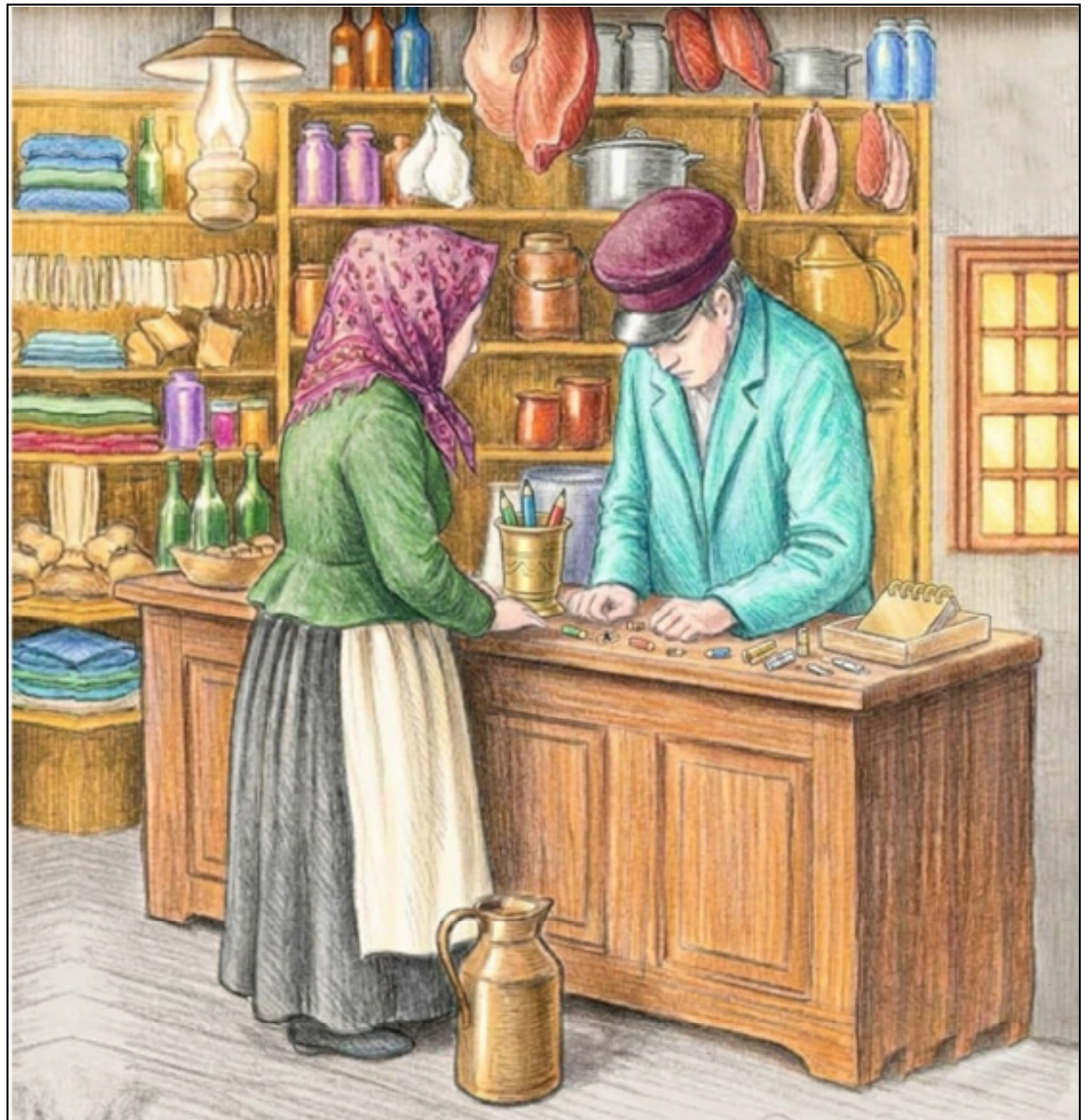
Lysvidd 9 nautiska mil

Karaktär F1 (3)

WRG 9 s

Skråväsendet avskaffades 1846 och en handelsbod kunde öppnas på Dalarö, vem var den första handelsmannen?

- 1 Nils Fredrik Blomberg**
- X Carl Carlsson**
- 2 Fredrik Westenius**

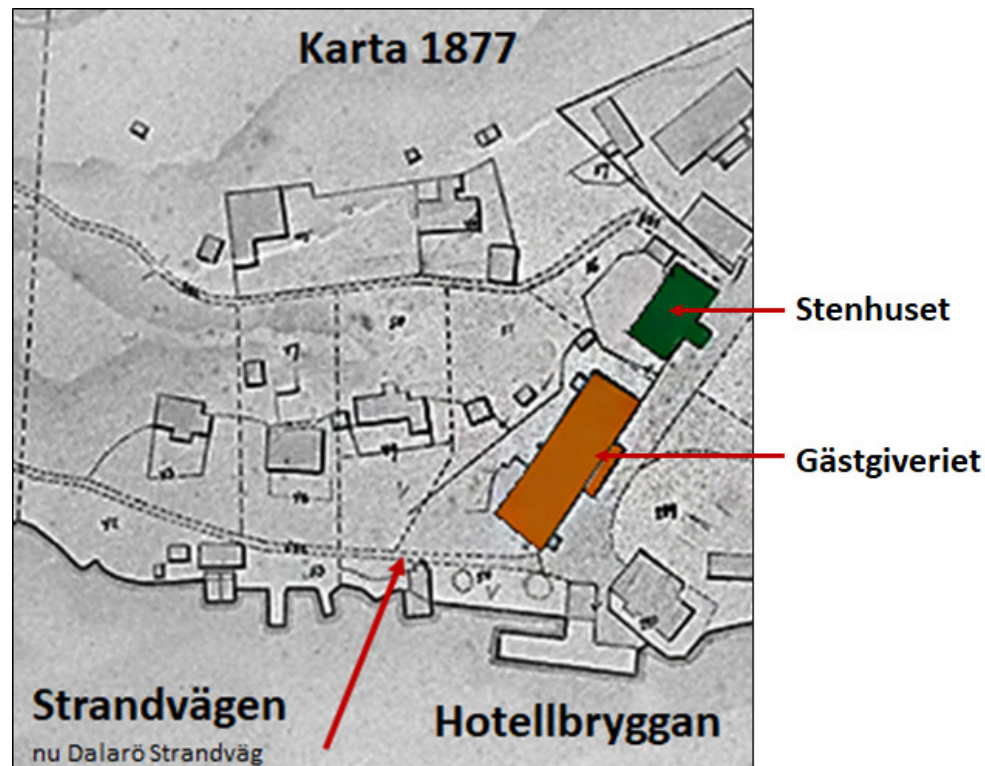
AI genererad bild.

Svar: Nils Fredrik Blomberg var den första handelsmannen på Dalarö

Hälsingebröderna Johan och Nils Fredrik Blomberg hade tidigare etablerat sig som kryddkramhandlare i Stockholm på Stora Wattugatan, där den äldre brodern Johan stannande kvar. Kryddhandlare Nils Fredrik Blomberg öppnar nu den första handelsboden på Dalarö i dåvarande Stenhuset vid Hotellbryggan. Men han drabbades av en elakartad förkylning som övergår i lunginflammation och han avlider, bara 38 år gammal. Blomberg har skulder till kryddhandlare Brink som då tar över handelsboden. Brink som inte själv vill driva handelsboden erbjuder då familjen Fredrik och Josefina Westenius att på goda villkor ta över handelsboden på Dalarö.

AI genererad bild.

När Dalarö skola 1848 inte längre kunde vara kvar i Stenhuset flyttade den till?

- 1 Nuvarande gamla skola
- X Upp på Amerikaberget
- 2 Till Tullhuset

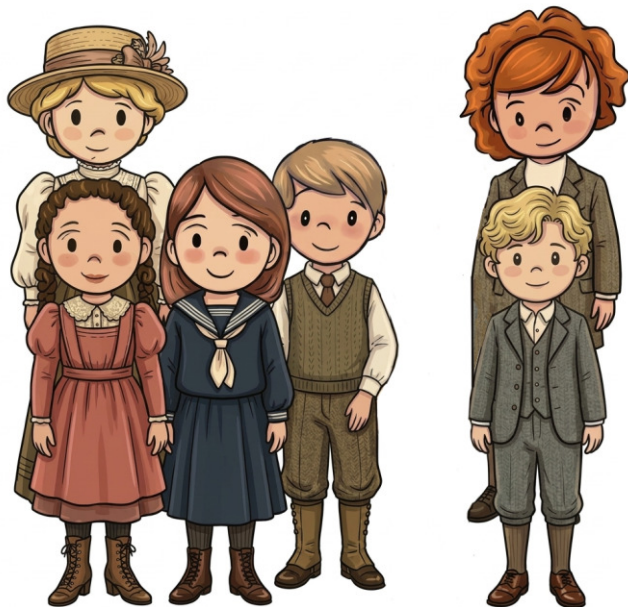
AI genererad bild.

Svar:

1848 köper församlingen ett hus vid Amerikaberget som byggs om till skola och lärarbostad

I huset på Amerikaberget hade tidigare bott en tullvaktmästare. Året därpå anställdes en examinerad lärare, Gustaf Hagström, som slutade efter tre år och flyttade från Dalarö. Till ny lärare efter Hagström anställdes 1852 den 21-årige nyutexaminerade läraren Johan Alfred Hammarström från Stockholm. Det ställdes också krav på honom att kunna spela på kyrkans nya fyrstämmiga orgelverk, som inköpts 1852.

J. A. Hammarström flyttade in i lärarbostaden på Amerikaberget, gifte sig 1857 och bildade familj. Han verkade som skollärare, organist och klockare till 1861, då det nya skolhuset vid Odinsvägen 31 stod klart och Han flyttade från Dalarö.

AI genererad bild.

På denna teckning gjord av Svante Hallbeck 1886 syns en byggnad, vad är det?

Bilden färglagd med hjälp av AI år 2026.

Svar: Ett första kallbadhuset byggdes i Fiskarhamnen 1849 och revs 1910.

Detta efter att ett nytt kallbadhus hade byggts 1904 vid Dalarö Strandväg.

**”Hafsbad kan erhållas i stora Kallbadhuset och i flera enskilda badhus.
Priser i Kallbadhusets stora simbassin, bad á 4 kr en månad för herrar, á 10 kr
för sommaren, extra bad (med handduk) á 1,25 kr. Bad i den mindre
simbassinen för damer á 3 kr per månad, i enskild bassin pris per halftimme.”**

Text från reklamblad ca 1900.

AI genererad bild.

Under Martin Eklunds tid som ägare 1881-1907 blev Dalarö värdshus ett hotell.
Rörelsen sköttes då av ● ● ● ● ● och hennes systrar

- 1 Otilia Hultman
- X Ofelia Hultman
- 2 Octavia Hultman

AI genererad bild.

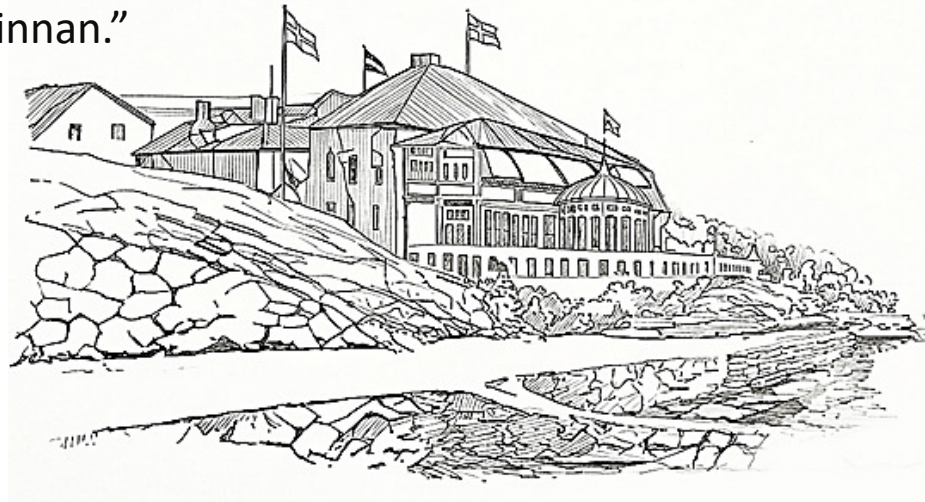
Svar: Mamsell Octavia Hultman förestod Dalarö Hotell under hela 1890-talet

Martin Eklund var ägare till Dalarö Hotell 1881-1907 och Octavia Hultman var restauratris. Eftersom det var Hultman som styrde och rådde med allt på hotellet så kallades hotellet för "Hultmans hotell". Det var också Octavia som med ångbåt reste in till Stockholm för att uträtta affärer för hotellets räkning. I slutet av 1800-talet fanns det inte en bybo eller sommargäst som inte kände systrarna Hultman på hotellet. Främst var det Octavia som kom att bli en ledande personlighet på byn och egentligen var det bara hon som under många år var permanent bosatt på Dalarö.

August Strindberg låter mamsell Octavia skymta förbi i novellen

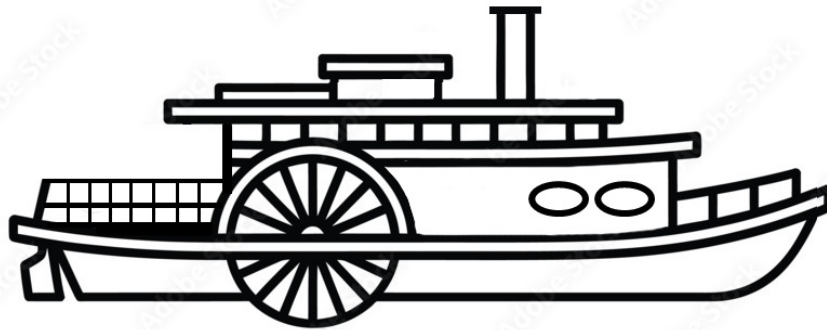
Min sommarpräst i novellsamlingen Skärkarlsliv:

"När jag kommer ut om våren till sommarnöjet, är jag den första. Den lilla badorten är öde, luckor äro stängda, verandor täckta. Träden äro halvlöfvade, rabatterna ogrävda, och i hål och vrår ligger lite smutsig snö kvar. Men då går jag ner till gästgivaregården efter middagen och finner min sommarpräst. Sådan jag fann honom för tolv år sedan finner jag honom än, sittande vid sitt punschglas i kakelugnsvrån, läsande sina tidningar, strykande huskatten och småspråkande med värdinnan."

1852 började reguljär ångbåtstrafik från Stockholm till Dalarö med hjulångaren?

- 1 Ægir
- X Æebbe
- 2 Ævar

Svar: Reguljär trafik från Stockholm till Dalarö började 1852 med hjulångaren Ægir

Redan 1849 hade det nya rederiet Djurgårds Ångbåts AB bildats för att i första hand trafikera bryggorna runt Djurgården. Bolaget kom att bli en föregångare till det rederi som ombildades 1869 och som vi än i dag känner som Waxholmsbolaget. 1850 hade rederiet beslutat sig för att utöka trafiken genom dagliga turer mellan Stockholm och Vaxholm. För detta ändamål byggdes två nya hjulångare, Ægir levererades i maj 1851 och Ran i maj 1852 med vilka man också försökte sig på att utöka trafiken med tre turer i veckan till Dalarö.

Ett beslut som snart skulle visa sig bli framgångsrikt för rederiet.

1853 sattes även Ran in på traden

1865 sattes den nybyggda hjulångaren Jacob Bagge in i trafiken till Dalarö.

AI genererad bild.

Av vem kunde man köpa apoteksvaror på Dalarö 1855?

- 1 Nils Fredrik Blomberg i hans handelsbod
- X Pehr Gustaf Broman, badhusläkare
- 2 Jac Keijser i medikamentförrådet

AI genererad bild.

Svar: Jac Keijser i medikamentförrådet

Ett apotek öppnas på Dalarö 1855, apotekare var J. Keijser som får tillstånd av Sundhets Collegium i Stockholm, att under sommaren försälja medikamenter. Sockenstämman tillstyrkte med motiveringen att försäljningen inte kunde medföra något negativt för församlingen.

Enheten på Dalarö kallades **medikamentsförråd**, begreppet ändrades senare till filialapotek. Båda begreppen innebar att apoteket inte var självständigt, rätten att driva apoteket innehades av ett annat apotek.

Apotekare Rosén, Sotholms härad, Östnora by i Västerhaninge, öppnade det första filialapoteket på Dalarö 1871. Filialapoteket på Dalarö fick då även ansvaret för förråden på Ornö och Muskö. Var filialapoteket låg är oklart.

Dalarö.
Undertecknad får wördsamt tillkännagifwa, det jag, med Kongl. Sundhets-Kollegii tillstånd, kommer att wid Dalarö under instundaude sommarmånader öppna försäljning af Medikamenter, Soda, Seltzer samt alla andra artificiella Brunnswatten. Tiden då försäljningen börjar skall framdeles närmare tillkännagifwas, Stockholm i Februari 1856.
Jac. Keijser,
Apothekare i Stockholm.

Vilken epidemi kom tillbaka 1855 och krävde 18 offer på Dalarö?

- 1 Kolera
- X Tyfus
- 2 Scharlakansfeber

AI genererad bild.

Svar: 1855 återkom koleran till Dalarö och tog 18 liv under augusti-september

Koleran återkom ett flertal gången på olika platser under åren 1850, 1852, 1853, 1855, 1857, 1859 och 1866.

1853 var den första koleraepidemin i Stockholm sedan 1834, och en av stadens två största. Den resulterade i omkring 3.000 dödsfall. Efter koleraepidemin 1853 återkom koleran nästan årligen till Stockholm fram till 1894.

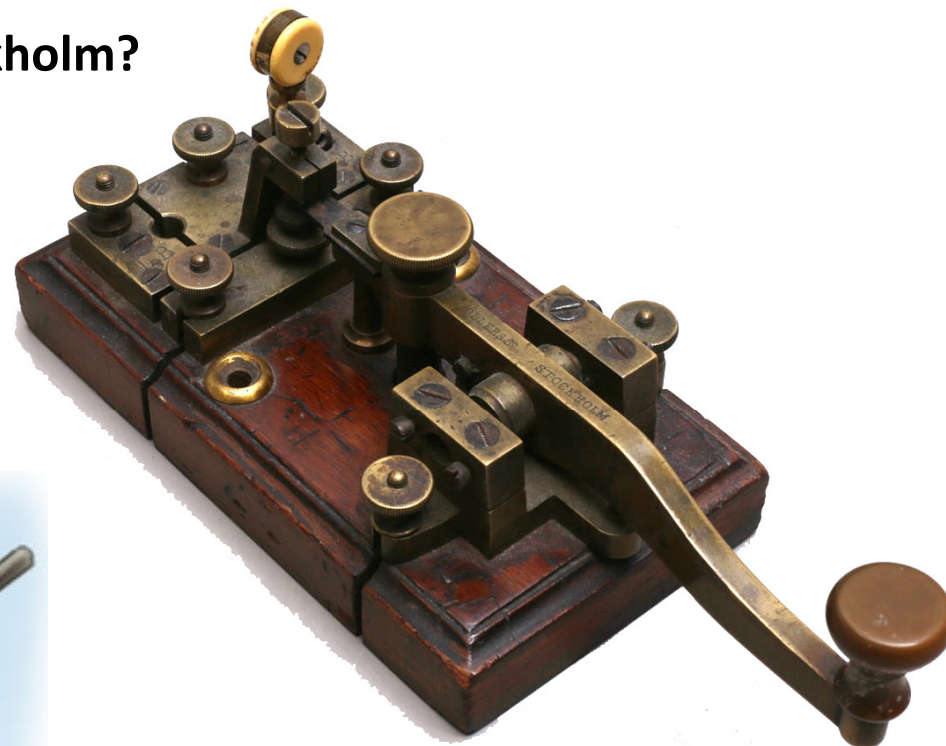
Orsaken var obekräftad fram till 1884, men man anade att det på något sätt hängde ihop med hygien.

AI genererad bilder.

När får Dalarö sin första telegraflinje till Stockholm?

- 1 1855
- X 1885
- 2 1915

AI genererad bild.

Svar: Elektrisk telegraflinje mellan Stockholm och Dalarö invigs 1855

Början till telekommunikationer i Stockholm sammanföll med den industriella revolutionen, då flera stora tekniska satsningar genomfördes efter 1800-talets mitt. 1853 räknas som startåret för de svenska telekommunikationerna, då den första elektriska telegraflinjen anlades mellan Stockholm och Uppsala byggd längs landsvägen på 1800 trästolpar försedd med galvaniserad järntråd på isolatorer. Till Dalarö lades en undervattenskabel med början vid Räntmästartrappan i Stockholm. Den optiska telegrafen börjar allmänt ersättas av den elektriska telegrafen 1853. Kongl. ElecktriskaTelegraf-Werket var en svensk statlig myndighet som kom till detta år. Namnändrades till Kongl. Telegrafverket 1871 och till Televerket 1953.

Förändring af den nuvarande optiska telegrafen mellan Stockholm och Dalarö till elektrisk telegrafledning, erfordrande en förslagsvis beräknad kostnad af 26,000 rdr.

Den första sjökabeln bestod bara av en enda koppartråd som var isolerad med ett tjockt lager guttaperka. Eftersom den saknade yttre skyddspansar liknade den mest en lång, svart eller mörkbrun gummislang.

Även golfbollar tillverkades av guttaperka vid mitten av 1800-talet.

Vem var badhusläkare som från början döpte vägarna på Dalarö 1859?

- 1 Pehr Gustaf Boman**
- X August Hiller**
- 2 Gustaf Thollander**

AI genererad bild.

Svar: Det var Gustaf Thollander som namngav vägarna på Dalarö 1859

1989 ändrades några namn och vägsträckningar på Dalarö.

